

Bródy Tanács: A nagy gonddal és szakértelemmel készült előadással lényegében egyetértek, inkább kiegészíteni szeretném egy-két problémával, amely vitapont lehetne. Hitelessé tette ez előadást és helyes, hogy visszapillantott az operett történetére, amely nélkül nem is tudunk hozzányúlni a kérdéshez. Igen fontos, hogy a Szovjetunióbeli állapotot ismertette, látjuk, hogy a kérdés ott is súlypontban van, s ott is vitáznak a problémáról még. A Szovjetunióban is erős kritikával illetik az operettet.

A műfajproblémára terve: a mai előadás címe "zene az operettben", azt "operettzene"-nek mondanám. Az első meghatározás valami különállóságot érzékeltet, mintha lenne operett és ehhez zene. Pedig a kettőt különválasztani nem lehet. Az "operettzene" külön fogalom. Lehet sokféle, de a szó jó értelmében csak egyféle. A probléma igen aktuális, hogy hogyan lehet összeegyeztetni a mai témájú librettót az operettzene eredeti, jó értelmű fogalmával. Példa itt az Aranyosillag zenéje, amely zenéjének nincs köze ahhoz, amit úgy hívunk, hogy operettzene. A szöveg és a zene külön-külön is megállja a helyét, a zene népdaltöredékekből áll, de nem operetthez való muzsika. A Palotaszálló tipikus zenés vígjáték betétszámokkal. Ez sem mutat operettre. A Szelistyei asszonyok erénye a nivóra való törekvés, igényesség, az új hang keresése, de a zene műfajában nem volt operettzene, noha a darab témája, kora, milieu-je igen alkalmassá tették volna arra, hogy operettzene szülessen meg hozzá. A szerelmi duett volt stílusában a romantikus értelemben vett jó operettzene, ami pedig a műben nem volt hiteles és stílusos.

A Szabad szél és a Havasi kürt legfőbb erénye, hogy zeneileg igényes, népszerű, jó értelmű operettzene a szó romantikus értelmében és nem igyekezett keresett fanyar dolgokkal operálni, csak hogy mást, újat nyújtson.

Mindebből adódik az intonáció problémája, amely itt a legsarkalatosabb probléma.

Probléma még az operett megfelelő műfajszerep rendezése. Szakmailag jól, de zeneileg, ideológiailag kevésbé képzett rendezőknél zeneellenes dolgok alakulnak ki, amelyek további problémákat okoznak. A főiskolai utánpótlás segítségével remélünk.

Kevéssé említett döntő faktor még a libretto kérdése is. Zeneszerzőink nehéz helyzetben vannak, mert prózai darabok születnek; amelyeket később fejlenek meg zenével, toldják-földják. Jó operetthez operett-szövegkönyv kell, amely a zeneszerző munkájával együtt alakul ki és amely igényli eredetileg is a zenét, akár történelmi, akár jelen idők aktuális tematikájából merít.

Ezek a napi realitások, amelyek a praxisban adódnak.

R á n k i Gy ö r g y: Egyetértok a kiváló előadóval és csupán kiegészítői szeretném. Nem hiszem, hogy operett kérdése pusztán a klasszikus hagyományokhoz való fordulással megoldható. Ha klasszikus hagyományokhoz nyúlunk is, úgy kell azt tennünk, hogy azt egyeztetjük saját kezdeményezéseinkkel, mai intonációval, mai problémákkal. Például a tánc szerepe az operettben megnagyobb. Régebben a revü és utjabban a népi táncok a közönség vizuális igényeit kielégítették.

Igyanigy a zenei igényük is más. A Havasi kürt I. felvonásában pusztán régi intonációból ólt, szinte XIX. századbeli operettként hatott.

A szövegprobléma nagy. Valaki megírja a prózát és utána más jellegű zene születik. A veresket esetleg külön egy harmadik személy írja.

Nem volt szó arról a fontos problémáról, hogy a zeneszerző hogyan készüljön fel a feladatra. A zeneszerzőnek a műfaji realitásban is otthon kell lennie. Tudnia kell, hogy mit hat jól színpadon. Ismernie kell a légkört akusztikát, az időtartamot, a hatásmértéket és szeretnie kell a műfajt. A Szolistyei asszonyokban is érezni lehet valami ilyet mintha a szerző nem volna eléggé otthon a színpadon és mintha kicsit finnyásan, csökkentett igényvel készült volna az operettre. Rám azt a benyomást tette, noha általában pozitívan értékelem a darabot.

Itt van még a mozgások kérdése is. Az operett színpadon a szereplők mozgása hátramaradott, rossz. Hiába fokozza a főszereplő prózában a hangulatot, s jól oldja meg, ha a mozgása suta, rossz.

Főkérdés a szövegkérdés az operettben, amely körül megbeszélés tárgya lehetne. Hiába állnak készen a zeneszerzők, ha éveken keresztül nem jön létre megfelelő szöveg.

L e s z n a i L a j o s: Az operetről beszélünk; akkor ez a tárgy kapcsolódik a könnyűzene problémájához. Ha definiálnom kellene az operettzenét, azt mondanám, hogy olyan színpadi zenés műfaj, ahol a zene könnyűzene. Ha a zeneszerzők beleaplikálnak prózába zenét, ez még nem teszi a művet operetté, de ha beleszövődik a zene, akkor igen. Ez magában hordja az intonációkérdését. "Az operettnek a hősi romantika lehetne a kiindulási alapja" - mondta Várady László. Ez vonatkozik az operára is. Eszerint ha a könnyűzene egyelőre minőségben is különbözik a szimfonikus zenétől, mégis ugyanazt a témakört kellene tárgyalnia, mint az operának, szimfonikus zenének stb. Ha visszanezünk az operett történetére, Offenbach, Lacocq ebben a műfajban a társadalomkritikát tették népszerűvé. Ez harcos kora volt az operettnek. A bécsi operett - minden egyéni haladása mellett is - elsekélyesedett, mert ott már nincs társadalomkritika. A szöveg itt már csak alibi arra, hogy a dallam

402

megszólaljon, hogy sláger legyen. Ez dekadencia. Később a burzsoá kultúrának állapotában már a szempont nélküli szöveg lesz a fődolog. Offenbach igényes ideológiailag, zenei leg; szövegileg. Operettjei társadalomkritikán alapulnak. Ma ez nem lenne helyénvaló, mert célját téveszti, mégis a dori, a guny, szatíra elemét át kell vennünk. Erre a legal- kalmasabb színpadi műfaj az operett, hibák, félszezségek elítélésére.

A Szelistyei asszonyok zeneje igényes, ha nem is mindenütt sikerült kísérletet folytatott a szerző. Ezek- ne k a kísérleteknek kevés hagyományuk van.

K e l e n H u g ó: Várady előadásában kitűnően rendszerezte a műhelytitkokat, hogy hogyan kellene jó operet- tet csinálni. Ez ugyan szép recept, de a legfontosabbról megfeledkezett: invenció is kell. Talán akadémikus vagyok, amikor az operettet, mint műfajt magyarázom. Tulajdonképpen az operéből alakult ki műfajában is, nemcsak címében. Szen- ben a nagy pathosszu operákkal az operettszerzők derüeseb, vig tonusu operai stílust keráltak. Ez fellázította a sze- riöz operai formákat, mert döntően fontos lett a kifejezési forma. Kialakult később a vaudville forma is, amely az utcai sláger felé hajlott, a körutaknak az igényeit akarta kielégi- teni. Kialakult a revü is. Ha ezt végignézzük, konglomerátum lett belőle és ezt csak a legkétségbeesett követelményt állít- juk be. Ez nagy formai zavart csinál.

Tisztázzuk ezt és kívánjuk meg az operettől, hogy vigjától legyen, zenei formájában vigoperai formát jelentsen. Legyen igényes, a recitativótól se féljünk, legyen melodikus, jellemezze a zene is a szereplőket.

A témának nem kell feltétlenül szerepet játszania. Az operett elsősorban zenei műfaj, ének és színjátszá- si előadást kíván, nem látványosságot. A vaudville-től, a revütől - a látványosságot adó műfajoktól - nem kívánunk igényességet, mert akkor téltévesztett lesz.

Tisztázzuk tehát, hogy mit kívánunk az operet- től. Intonációban: a Szabad szél-ben nem látom az intonációs egységet. Inkább érzem magamhoz közelállónak a Szelistyei asszonyokat. Ha van is ott stílustörés, formai törés, ki- letkezés, az azért is van, mert intonációban is logikusnak kell lennie. S ebben a stílustörésben logika van, tehát el- fogadható. A Szabad szél kitűnő, de ott is megtalálható minden forma, a bécsi operettől az olasz singspielig. A legkevesebb benne a szovjet melódika, hiszen témájánál fog- va sen volna ott helyes.

A vigoperában az előadási stílus is operai legyen. Vigopera ma azért nem születik, mert abban a műfaj- ban is zavarok vannak. A Singspiel-ben is - amely Mozartnál is megtalálható - magasabb egységben vannak a komoly és a vég- elemek. Ne beszéljünk "könnyüzendőről", mert általában sláger

zenét értünk zene. Tisztázzuk, hogy mit is akarunk az operettel kifejezni.

G y u l a i G á l F e r e n c: Az operett zene nem azonos a könnyűzenével és az operett ne legyen vígopera. Vásárhelyi és Bródy felfogásához csatlakozom, hogy az operett külön műfaj. Nem könnyűzene, és nem vígopera, mert formailag más a felépítése. Azt hallottam, hogy nem helyes, hogy az operettben hősi romantika legyen. De igen. A nagy klasszikus példaképek túlnyomórészt szatirikus operák. De mi mai szerzők ezt hogyan oldjuk meg? Azokban az időkben elhallgatták a hibákat és a bátorított szerző rájuk mutatott. Ma feltárják a hibákat és nem szükséges, hogy a zeneszerző az operettet használja fel arra, hogy a hibákra felhívja a figyelmet.

Igazat adok Ránkinak abban, hogy a Szelistyei asszonyok szerzője nem volt otthon a színpadi műfajban, bárati beszélgetésben mondta is, hogy kicsit kirón nyúlt a műfajhoz. Mégis sok pozitív dolgot mutatott fel. A nyitás hatásos és jó, a duettek is operettszerűek.

A Szabad szél intonációjáról nem is mondotta Várady, hogy stilusegységben van. A szovjet kritika is azt mondotta róla, hogy nagy erénye, hogy kibontotta újlag a nagy zenei formákat, de hibája, hogy nincs stilusegysége. Témája szerint is szükséges lehetett ez a nem egységes stílus, hiszen mindenféle nemzetiséget szerepeltet. Formailag mégis példamutató.

Az új operett megszületéséhez feltétel a szövegíró és a zeneszerző szoros együttműködése szükséges már a stratónál. Lehetetlen az, hogy a librettót elkészülte után kapja meg a szerző. Már az alapötlet megszületésekor kell megbizni a szerzőt, hogy a szövegíróval együtt dolgozzák ki a mondanivalójukat, a súlypontokat, stb.

M a r ó t h y: Bródy Tamás az operettet két csoportra osztja lényegében. a./ a "zaftos" és b./ a hasfájós zenéjüire. Mi a harmadik félére törekszünk. Bródy az elsőt - ahogy értettem - olyan operettzenét ért, amely hangulatvilágában nem szakad el a régitől, a másodikkéfélen pedig olyat, amely elszakad, új, de még merév és sikertelen nehézkes. Mégis nagy jelentőséget tulajdonítunk ezeknek a kísérletezéseknek. Például Dunajevszkij a Vidám vásárban megoldotta, hogy orosz népi dallamokar igen sikeresen dolgozzen fel, s népszerű lett az operettzene. Elsőpélda rá, hogy mennyire megragadta a mi közönségünket is, hogy meg lehet oldani ezt a követelményt. Az operettnek feladata, hogy szorosan kapcsolódjék a tömegek élményvilágához. Látjuk a magyar népdallal, magyar táncal foglalkozó kultúrcsoportokat, látjuk, hogy oda bevonult az új zenei gondolkodás, amely szoros kapcsolatban áll a magyar zenével, népdallal. Tehát eltorzítanánk a mai tömegek érzésvilágát, ha "zaftosat" tálnánk nekik.

Itt kapcsolódom a témaválasztás kérdésébe. Nem határozhatjuk meg a témaválasztást hősi problémákkal, mert ezzel minden műfaj összefüggésben áll. A ma emberének témája gazdag anyagot ad. Fel kell használnunk azt. Megnézni kultúrversenyeket, ahol a kultúrcsoportok maguk alkotnak darabokat a maguk problémáiból, maguk életéből. Ez előtt nem hunyhatjuk be a szemünket, ha az új operetten gondolkodunk. Tanulmányoznunk kell az alkalmakat, formákat, amelyeket a tömeg hoz létre.

Szerintem a kritikai, szatirikus hangnak nem járt le az ideje. Ki kell figurázni a nép ügyét hátráltatókat, az elmaradókat, akik igenis ma is vannak. A csasztuska is bizonyítja, hogy erre szükség van, amely sikerülten, éles gunnyal leplezi le az ellenséget és az elmaradókat. Itt van az irónia, szatira, humor tág tere.

G y ö n g y: Régi operetthagyományokra hivatkozunk és azt érzem, hogy ha a szótakoztató műfajról van szó találkozunk itt is a bürokráciával, nagyképűséggel. Félnék attól, ami gyorsan népszerű lesz a zenében, holott itt van előttünk Offenbach példája, akinek kitűnő zenei humora és jó szövegkönyvei voltak, mégis félszennel arra is figyeljünk, hogy mi lehet az ami népszerű lesz, közkedvelt, amit a nép szeret énekelni. Aggályos az, hogyha olyan zenei megújulásról van szó, ami népszerű lehetne, akkor a felelősök félnek. Téves ut az, az operettől olyan zenét követelni, ami nem megy ki az utcára. Igenis, ilyet kell írni, akkor is és úgy, hogy az magasabb zenei izlést is kielégítsen.

B r ó d y: Fogalomzavart akarok eloszlatni: jó értelemben vett operettzenéről beszéltem, amikor zafatosat mondtam, nem édeskésre, üresre gondoltam. Ugy érzem, hogy ezt tendenciózusan átformálta Maróthy János, én magam is a Dunajevszkij-re, Miljutyin Nyugtalan boldogságára hivatkozom. A hasfájós zenére nincs példán.

K e l e n: A kontraszt talán úgy állt elő, hogy a hasfájós definíciót - nem is ezzel kapcsolatban - de egyidejűleg említette Bródy a Szelistyei asszonyokkal. Innen a félreértés. Pedig nem erről van szó.

Félreértettek: nem gondoltam nagyképű dolgokra, amikor azt mondtam, hogy az operett közelebb áll a vigoperához, mert a jó operának is népszerű dallamokat kell tartalmaznia: Verdit füttyülték és füttyülik az utcán. Ez invenció dolga, hiszen vannak operettek is, amelyekből nem lesz sláger, nem lesz népszerű. Dunajevszkij Szabad szél c. darabjában is van vigoperai rész. A Szelistyei indulása is az. Tehát a zeneszerzők közelednek a vigoperai formához. Más baj az, ha a librettók nem közelednek. Baj, hogy megvan a történet és ebbe szövik bele a számokat, s egy harmadik ír alá szavakat. A librettókat írják írók és költők, emeljük ezzel is a művészeti lehetőségeket.

R á n k i: Gyöngyhöz szeretnék csatlakozni. Ha az operettszene népszerűsége, akkor nem ért célt és ha sikeres, nem feltétlenül elvetendő.

Félreértése a klasszikus tradíciók megbecsülésének s katasztrófa, az opera uralmát operettszínpadra visszatelepíteni. Baj, hogy a zeneszerző nem közvetlenül a néphez igyekszik szólni, hanem félszennel a kollégákhoz s a Minisztérium felé kacsintva írnak. Találjuk el a jó értelemben vett népszerűségeit

G y u l a i P á l: Nem mondtam azt, hogy túlhaladott a szatíra. De a helyes az, hogy életünk hőseit és problémáit tesszük középpontba, ha a hősnek győzedelmeskednie kell - ahogy kell - természetesen vannak gátló akadályai is és ez szerepeljen. De ne állítsuk tengelybe, a figurázni valót.

A tömegdalok fogalmával ne keveredjünk össze. A dalirodalom is más, az operettszene is más. A kulturverseny legyen a centrumában egy új magyar operettnek? Nem. Ez más terület, az a probléma mind kiélhető más területen, más fogalom a kettő. Ezt nem szabad erőszakolni. Elcsúszt, kilovagolt dolog a kulturverseny, szerepelt már a Palotaszállásban is egy szállóterraszán, az Állami áruházban is valami lehetetlen helyen. Tudjuk, hogy kulturverseny van, de ennek más a területe.

M a r k ó t a r t i: Félreértettek. Ne vigyük a kultúrversenyt a színpadra, hanem tanulmányozzuk, hogy ők - akik a kulturversenyeket csinálják - hogyan látják a dolgokat. Milyen problémák érdeklik őket és abból tanuljunk: A kulturverseny az a hely, ahol ezt a leginkább láthatjuk.

A tömegdalt pedig nem lehet az operettszenétől különválasztani. A tömegek életéhez fűződő zene mind a kettő, nem osztható el élesen külön.

A "Szabad szél" dal operettben szereplő operettdal egyúttal tömegdal is, sőt menetelnek is rá.

G y u l a i P á l: Nem tömegdal a "Szabad szél" dal, a II. felvonásban duettként jelentkezik ugyanez a motívum, a darabban Markó lelkesítő szólója nyomon a tömegének. A Vidám vásárban tömegdalok vannak, de az film, nem operettnévfaj.

L á s z l ó: A Szabad szél dal szerintem sem tömegdal, hanem azzá vált. Ennek nincs akadálya, hogy az operett dalait átvegyék a tömegek.

Az operettnévfaj meghatározásánál csatlakozom Gyöngy Pál felfogásához, és a népszerűséget elsőrendű követelménynek tartom. Döntő tulajdonsága az operettnek, hogy népszerűségre szánt, noha igényes is emellett, Ez a rendeltetése.

Várady nem eléggé tisztázta ezt a műfaji

kérdést. Ez sajátos műfaj, s nem kell közelednie a vigopera felé sem, amint azt Kelen Hugó kívánja. Szülessen meg mai természetű hanggal a sajátlagos operettzene. A hagyományok kérdésénél csak Offenbach politikai jellegéről volt szó, pedig tere van a Strauss-i operettnek is. Valóban, az is tükrre volt az akkori társadalomnak; de van egy alapvető jellege: romantikus volt és vidám.

Valójában paradoxon, hogy az operettben részben énekelve, részben prózában beszélnek, s ennek elfogadtatására, hihetővé tételére szükséges, hogy romantikus legyen a realista operett is. Talán nem mindig lesz hősi, de legyen játékos, adjon alkalmat a./ vidámságra, b./ a lelkesedésre, és c./ a romantikára. Ezek azok a dolgok, amelyeknél elhihető, hogy átmegy a prózai beszéd zenébe a kulminációs fokon.

Sajátságos intinációja legyen és ne legyen összetéveszthető más stílusokkal. Lehár, amikor operettjeiben meg akarta közelíteni az operát, álszentimentális, édes kés lett. Nemcsak hősi romantikára van szükség, amely mindenütt otthon lehet, de itt a romantika a játékoság erősebb kihangsúlyozásával és könnyedséggel jelenjék meg. A zene nem könnyű, hanem könnyed legyen. Nagy igényű legyen de nem azzal a nekilendüléssel és apparátussal, amely a komolyzene sajátossága.

T a r d o s B é l a: Várady előadása nyomán kialakult körülbelül előttünk az operettéről a kép. Még két zavaró körülményt érzek: a./ a hősi romantika álláspontját, b./ a népszerűsége, vagy opera felé való törekvés kérdését.

a./ Ha hősi romantikáról beszélhetünk is, de ne elsősorban ez legyen az uralkodó szempont. A szerelem is olyanfajta érzelmek, amely itt elsősorban helyet foglalhat. Gyulai azt mondta, hogy az Operett Színház már harmadszor szerepelteti magyar operettben a kultúrcsoportot. Ez valóban helytelen, mert ez azt mutatja, hogy mindig ugyanahhoz a patronhoz nyulunk.

Az operett kérdésének tisztázásával eljutunk oda, hogy itt is érzelmeken keresztül kell kifejezni azt, ami történik.

b./ mi legyen a formája az operettnek? Komoly, egyéni formájának kell lennie. Nem betétszámokkal toldozni össze a prózát. Felépítve, proporcionálva jelentkezze a zene, hogy a hatás növekedhessék.

Maróthynek igazán van abban, hogy bevonulhat az operettbe a tömegdal. Ne értsünk itt tömegdalon indulót ide tartozik a dal, románc, csasztuska is, ez lehet, amennyiben az operett meséje alkalmat ad rá.

Gyöngy Pálhoz csatlakozom, hogy az operettnek népszerűnek kell lennie elsősorban. De ez hogyan áll elő?

Valójában meg kell találnunk a nemzeti hangot. Kell, hogy megismerhető legyen az, hogy ~~magyar~~ az operett, az intonációból. Az érmelmelek különbözőségének ~~magyar~~ népdalban igen bő skálája van a drámatól a tréfáig.

Kölon Hugónak véleménye ezt kell mondanom, hogy nem hiszem, hogy az operettnek az operához kell közlelednie. A régi operettek közül meg kell néznünk a művészileg hatásos és a tömegoktól kepebolatot tartani tudokat, és így analizálni, hogy mi az, amire szükségünk van, mit tanulhatunk belőlük. Előszörben az operett melódikus legyen. Nem osztom azt a nézetet, hogy inkább a nagyobb formák felé komolyítsuk. A táncot valóban igénylik a tömegek. A könnyűzenében is azért van válság, mert nem tudjuk ezt az igényt kielégíteni. Az új generáció véleménye, igénye más ma és ezt a minőségi változást nem tudjuk tánczenében realizálni, meg fogni. A kulturotthonok, kulturocsoportok és előadások átformálják a közönséget és ezt az átalakulást nem tudják a szerzők lemérni, mert nem járnak ilyen helyekre.

Az operettől ragaszkodni ahhoz, hogy művészi leg mondanivalójában felépített műfajnak kell lennie. Ugyanakkor a tömeghatásról nem szabad egy percre sem letenni. Nehéz megcsinálni, mert a zeneszerzők nem tartják kezüket a tömegek ütőerén, nincs közvetlen kontaktusuk a tömegekkel, nem ismerik a tömegek igényeit.

A szovjet dalok magyarországi sikere intő példa: mutatja, hogy a mi tömegeink is oda fejlődtek a szocialista tömeg felé, s mi nem tudjuk még ezt megcsinálni. A szovjet zeneszerzők már mesterei ennek a műfajnak. Letérünk az utról, amikor prózai műfajt próbáltunk csinálni az operettből és ez nem csak rendezői probléma. Vissza kell térni oda, hogy az operett előszörben zenei - és nem zenei - műfaj. Ha ezt megoldottuk, akkor fogunk tudni jó operettzenét írni.

G y u l a i G á l F e r e n c: Kénytelen vagyok védekezni: olyasmit érzek a válaszokból, mintha a tömegdal ellen volnék. Ez nem áll, hiszen a Havasi kürt II. felvonásának fináléja tipikus tömegdal. Én a tömegdal olyan szerepeltetésre ellen tiltakozom, amely az operettbe nem illik bele, mint amire példa az Aranycsillagnak az árvizjelenete, amelyben az árvizveszély közepén megszólal a katonaság tömegdala. Azt nem tartom helyesnek, ha nem megfelelő szituációban szerepeltetik. A "Szabad szél" dal a darabban operettzene. A Vidám vásár számát Dunajevszkij a filmre komponálta és azután lett népszerűek és ez a helyes, tudniillik, hogy olyan dalokat komponáljunk, amelyekből tömegdalok lesznek.

V á r a d y L é s z l ó megköszöni a hozzászólásokat, amelyek kiegészítették az előadását.

A hősi romantika témáját, mint operett témát nem tartom egyedüli operett témának. Kitértem arra, hogy a szatíra is lehet téma, bár nem olyan értelemben, mint a

klasszikus operettekben. Ha elfogadjuk, hogy az operett - mint minden más művészet - azt a célt szolgálja, hogy a népet lelkesítse, megmutassa az új élet szépségeit - ma ezek a témák mind hősi jellegűek /nem tragikus hősök-re gondolok/. Hősök azok, akiknek a cselekményt kell vinniük. A hősi romantika alapterületéről olyan epizódot kell kiragadni, amely operett feldolgozására alkalmas. A mai témák nehezebben a műfaji feldolgozás számára, mert általában főleg értelmi tükröződésükben hatnak.

Alaptéma lehet a munka egy-egy fejezete és ide tartozik a szórakoztatás, a humor és a tánc is. Természetesen a néző kérdésénél sem szabad figyelmen kívül hagyni a szinpadai műfaj törvényszerűségeit, tudniillik, hogy mindent cselekményben kell elmondani, s a végső cél, hogy a néző a tanulságokat szórakozás közben szűrje le.

Itt a népszerűség kérdése. Micsin és nem is lehet szó arról, hogy féltünk a népszerűségtől: De össze kell egyeztetni a különböző követelményeket a./ a zenét a közérthetőség, a dallamosság teszi népszerűvé b./ a zene mondjon valamit, jellemezzen, állást foglaljon, nem lehet közömbös. Ezeket összeegyeztetni a zeneszerzőnek kell.

A népszerűség foka és mértéke különböző. Szelistyei asszonyok zenéje nem lett népszerű, mégis 150 telt ház mutatja, hogy nem volt idegen a tömegektől ez a zene. Ellent kell mondanom azonban Bródy Tamásnak: a II. felvonásbeli duett nem volt jó operettzene - noha dallamos és népszerű - mertba zenétől azt kívánjuk, hogy a cselekményben továbbvivő legyen. Ezt a feladatot sem tölti be az említett szám, mert mellőzi az alapkövetelményt: nem jellemez.

Az operettrendező szakmabeli felkészültsége természetes követelmény. A libretto kérdéséhez azt szeretném mondani, hogy egyik célom az volt, hogy napirendre kerüljön ez a kérdés is. Tisztázatlan az is, hogy mi a helyes együttműködés a szövegíró és a zeneszerző között. Szerintem csak úgy lehet jó operettet csinálni, ha a zeneszerző már a szinopszis megírásánál közreműködik. Már a témának is alkalmasnak kell lennie a műfajra. Ez az együttműködés alapja.

Ránki György azt mondta, hogy nem oldja meg a kérdést, ha a klasszikus operetthez nyulunk vissza. Ez igaz, de ha a klasszikusokat idézzük, ez eldönti a műfaji kérdést, mert tudjuk, hogy azok operettszerűek voltak. Ha formájában idomulunk, azzal még nem másoljuk le. A kérdés itt az, hogyan tudjuk mai tartalommal megtölteni a mai témához alkalmassá tenni ezt a formát. A szerzőnek valóban tájékozottnak kell lennie a "műhelytitkokban"

Kelen Hugó a vígoperához való visszatérést javasolja. A klasszikus operetteknel megvannak a példánk, azokban megvan az egyensúly az értelmi és az érzelmi elemek között felépítésében is. Hatorozott mondanivalójuk van, jellemeznek.

Maróthy reklamáta a szerelmet, a vidámságot, a táncot, de ez nem más, mint a hősi romantika, abban mind ez benne van, csak a helyes mértékre kell vigyáznunk.

Az természetese, hogy a tömegek kezdeményezésére fel kell figyelniük, meg kell nézniük, melyek azok az epizódok, amelyeket ők színpadra visznek és azokból kell színpadszerűen, az operett törvényei szerint meríteniük.

Gyöngy kartárs téved, mert nem félünk attól, ami gyorsan népszerű lesz, de nem akarunk, az operettnek tömegnevelő hivatásáról lemondani.

A Szabad szél-ből kiemeltém azokat a részeket amelyek jó példák a jó intonációra. Nem elejétől végig jó az intonációja, ezt nem mondtam. Vannak stíluskeveredések benne és nem szorencsés intonációs megoldások, mint amilyen pl. az első duett, ahol az intonációból nem derül ki a hős és hősnő karaktere.

László Zsigmond helyesen mutatott rá a könnyedség és játékoság fontos elemeire, melyeket elhanyagolunk és ez valóban hiányosság. Küzdünk az anyaggal, ez is abból adódik. A cselekménynek inkább a küzdelmes részét keressük, nem a játékoságot, és a jövőben jobban meg kell találunk az erre is alkalmas jó témát.

A Szabad szél dal tömegdal-e? Nem az a lényeges, hogy mereven kategorizáljuk. Ha a tömegdálnak a színpadi funkciója cselekményt továbbvivő, akkor helyénvaló. Ha nem, akkor nincs helye az operettben. A Szabad szél az operetten belül nem tömegdal, hanem drámai momentum, a cselekményből adódik és ez a dal utóára csak leszűkített formájában került ki.

T a r d o s B é l a megköszöni a hozzászólásokat és az ülést bezárja.